

Jaunvārdi. Svešvārdu latviskošana

1. Izlasi Kārļa Streipa rakstīto!

Īsi raksturo autora attieksmi pret jaunvārdu ieviešanu latviešu valodā!

Stāvparka izmantošana, lai nodarbotos ar transportmiju – jaunvārdi latviešu valodā

Transportmija un stāvparks. Lūk, divi jaunvārdi, kurus nāksies iemācīties Latvijas Republikas iedzīvotājiem. Šie jaunvārdi būs jāiemācās vismaz tiem iedzīvotājiem, kuru dzīve ir saistīta ar procesu vārdā “*park and ride*”. Tas nozīmē, noliec savu spēkratu, lūk, šajā vietā un tālāk brauc tramvajā vai trolejbusā. Latvijas Zinātņu akadēmijas (LZA) Terminoloģijas komisija ir izdomājusi šos divus jaunvārdus. Tikai pēc kāda laika mēs redzēsim, vai latvieši būs gatavi šos jaunvārdus pieņemt.

(..)

Plašāks jautājums ir par jaunvārdu akceptēšanu. Līdzības varam meklēt datoru pasaulē. Jā, “dators” ir aizstājis “kompjūteru”, lai gan “dators”, protams, latvisks vārdiņš nu gan nav. Protu “lejupielādēt”, nevis “daunlodēt”. Veikalos meklēju “zīmolu”, nevis vairs “brendu”. Taču joprojām datorā ir “fails”, nevis “datne”. Datoru turpina darbināt “procesors”, nevis... hm... Patiesībā nezinu, vai kāds jau ir pamēģinājis latviskot jēdzienu “procesors”. Es piedāvāju lietot vārdu “datapstrādierīce”. Sarežģītības ziņā šis vārds varētu līdzināties jēdzienam “transportmija”. Par to, vai cilvēki būs gatavi šāda veida jēdzienus izmantot ikdienā, acīmredzot šaubās arī minētā LZA komisija. LZA komisija jēdzienam “transportmija” ir piedāvājusi arī saīsinājumu: P&R. Tas jau sāk likties pavisam mistiski. Lai gan, protams, mūsu valsts piedalās NATO, nevis ZALO darbā.

(pēc: Kārlis Streips “Stāvparka izmantošana,
lai nodarbotos ar transportmiju – jaunvārdi latviešu valodā”)

2. Formulē savu attieksmi pret jaunu vārdu ienākšanu latviešu valodā!

Kam tu dod priekšroku:

- precīzam un labskanīgam latviskam vārdam;
- aizguvumam?

Pamato savu viedokli!

labskanīgs – dzirdei
tīkams, arī daiļskanīgs
(*tezaurs.lv*)

3. Lai latviskotu jēdzienu *procesors*, autors piedāvā vārdu *datapstrādieģe*.

Vai to varētu nosaukt par latvisku vārdu?

Pamato savu atbildi!

4. Izlasi tabulā dotos jaunvārdus!

Skaidro šo jaunvārdu nozīmi!

Ja nezini kāda vārda nozīmi, noskaidro to! Kā tu noskaidrosi vārda nozīmi?

Kā šie vārdi ir darināti:

- ar piedēķiem;
- ar priedēķiem;
- veidoti kā salikteni?

Jaunvārds	Vārds svešvalodā (no kuras valodas vārds aizgūts)	Skaidrojums	Kā vārds darināts?
grozāmgrābšlis	Fidget spinner (angļu val.)	Virpināma, grozāma rotaļlieta	No vārdiem <i>grozīt</i> , <i>grābt</i> veidots saliktenis
brūnītis			
dižpārdoklis			
kvadrātkods			
laimētava			
lietotne			
smacenis			
tīkšķis			
transportmija			
vēlbrokastis			

5. Vai šie vārdi, tavuprāt, iederas latviešu valodā?

Atbildi pamato!

6. Izvēlies no saraksta 3 vārdus, kurus tu gribētu lietot savā runā aizguvumu vietā!

Pamato savu izvēli!
